

Sodni depoziti.

Spisal dr. Janko Babnik, c. kr. min. svetnik.

Predpisi o sodnih depozitih so bili prvokrat zbrani v tako imenovanem manipulacijskem patentu z dne 9. septembra 1785, št. 464 zb. p. z. V tem sodnem pravilniku je določeno, da sprejemajo in hranijo depozite sodniki sami. Pri zbornih sodiščih je bilo moči vlagati depozite le ob uradnih dneh pred zbranimi sodniki v roke predsednikove. Iz svoje srede so volili sodniki nekatere svetnike za hranilce depozitov, ti so imeli ključe blagajne, oni pa so tudi pobirali števnino, nekako odškodnino za svoj trud. V Trstu ste uradovali dve depozitni komisiji: ena za deželno in obe okrajni sodišči, druga za trgovsko in pomorsko sodišče do konca januarja 1889. l. Šele takrat je prevzel v Trstu depozitna opravila na novo ustanovljeni posebni urad za civilne sodne depozite. Drugod se je bilo to predrugačilo že 40 let poprej, ko so se namreč l. 1848 sodna oblastva preosnovala in podržavila. Cesarska odločba z dne 19. julija 1849 je določila, da za naprej davčni uradi sprejemajo, hranijo in zaračunjajo sodne depozite. Za kazenske depozite pa morajo še dandanes sodišča opravljati ta posel (§§ 113 in sled. opravilnika za kazenska sodišča), davčni in sodni depozitni uradi so pristojni le za civilne depozite. Izjemoma so ustanovljeni posebni uradi za civilne sodne depozite v šestih velikih mestih (Dunaj, Praga, Trst, Gradec, Brno in Lvov). V nekaterih majhnih krajih v Tirolih in na Solnograškem, kjer ni davčnih uradov, pa opravljajo sodišča sama posle depozitnega urada.

Vrednost depozitov, katere hranijo sodni depozitni uradi, je znašala še pred kratkim nekaj več kot eno milijardo kron. Zadnja leta se ta vsota vedno manjša, tako da je znašala koncem l. 1913 le 934,722.326 kron. Med temi je bilo za 548 milijonov vrednostnih papirjev, za 378 milijonov vložnih knjižic, gotovega denarja za okroglo šest milijonov in dragocenosti za blizo dva

milijona kron. Znesek gotovine in vrednost dragocenosti, ki jih hranijo depozitni uradi, je toraj prav neznatna v primeri z vrednostnimi papirji in vložnimi knjižicami, ki jih hranijo ti uradi. Sodnih depozitov pa ne hranijo zgolj sodni depozitni uradi, ampak to delajo še trije drugi zavodi: poštna hranilnica, avstro-ogrška banka in deželna banka kraljevine Češke. Stranke smejo namreč vrednostne papirje, katere bi imeli po veljavnih predpisih hraniti sodni depozitni uradi, polagati tudi v hrambo pri imenovanih treh zavodih. To pa se godi v prav veliki meri. Koncem l. 1913. je bilo takih sodnih depozitov (vrednostnih papirjev) pri poštni hranilnici 93 milijonov za 12.531 strank, pri avstro-ogrski banki za 571 milijonov za 6207 strank in pri deželni banki kraljevine Češke za 40 milijonov za 1351 strank. Pri teh treh zavodih je toraj v sodni hrambi mnogo več vrednostnih papirjev kakor pri vseh državnih sodnih depozitnih uradih vkup. Ker se nalagajo vrednostni papirji pri imenovanih treh zavodih le, če stranka to predlaga, je vsekako vredno preiskati, kaj je temu vzrok, da se sodni depoziti v imenovanih denarnih zavodih množe, v sodnih depozitnih uradih pa pojemajo.

Vzrok je kratko rečeno, to, da sodni depozitni uradi vrednostne papirje praviloma le hranijo in le izjemoma tudi oskrbujejo, dočim opravljajo imenovani trije zavodi pri izročeni jim papirjih vse, kar je storiti ob rednem bančnem poslovanju. Sodni depozitni uradi po svojih pravilnikih depozite le sprejemajo, hranijo, zaračunajo in jih izročajo stranki, ko je prenehal vzrok za sodno hrambo. Le če jim to sodišče posebej zaukaže, opravljajo v posameznih slučajih tudi druga, jim izrecno naročena opravila. Prvotna njihova skrb je: izročene jim predmete neizpremenjene hraniti in svoječasno izročiti od sodišča določeni osebi. To strogo načelo se je sicer od leta 1850. sem nekoliko ublažilo, pa v bistvu je ostalo glavno vodilo za vse poslovanje sodnih depozitnih uradov. Lepo se to vidi pri gotovini, ki je izročena v sodno hrambo. Po § 39 depozitnega pravilnika iz l. 1850. so hranili gotovino vsakega varovanca posebej in so tudi v knjigah razločevali, koliko je bilo v posameznem skladu zlatega, srebrnega ali papirnatega denarja in koliko drobiža. Ko je nehal vzrok za sodno hrambo, so izročili prav tiste komade, ki so bili položeni za dotični sklad.

Od l. 1858. so sodni depozitni uradi vsaj papirnati denar in drobiž vseh varovancev hranili skupno. L. 1870. je bilo dovoljeno, papirnati denar in drobiž, ki so ga hranili za varovance in denarje, ki so jih hranili v drugih depozitnih skladih, hraniti skupno. Zlati in srebrni novci posameznih depozitov pa so ostali za posamezne sklade ločeni še do l. 1905. in šele od leta 1912, hranijo davčni in depozitni uradi vso gotovino, ki jim je izročena kot sodni depozit, nerazdelno z drugo gotovino, ki se nahaja v njihovih blagajnicah. Ker je bilo treba toliko časa, da se je zjednačilo postopanje z gotovim denarjem, se ni čuditi, da se za druge depozite, pri katerih je vsak posamezni kos določen po svoji številki ali drugih znakih, še do današnjega dne nismo popolnoma otresli ovir, ki izhajajo iz strogega razlaganja pojma hranilne pogodbe (§§ 958 in 961 o. d. z.) in sodne hrambe (§ 229 o. d. z.).

Čim se je polagalo več vrednostnih papirjev v sodno hrambo, so se vedno huje čutile te ovire. Za to, da so se dospeli kuponi odstrigli in vnovčili, je bilo treba predloga stranke in posebnega sodnikovega naročila. Stranka (varuh, skrbnik i. t. d.) je imela pota in stroške in če se je prepozno oglasila, je imel varovanec škodo, ker je izgubil obresti, tu in tam so kuponi celo zastarali. Posebno mnogo škode pa je nastalo pri izžrebnih papirjih. Niti sodišče niti sodni depozitni urad ni odgovoren za škodo, ki nastane, če nihče ne zapazi, da je bil izžreban vrednostni papir, ki ga hrani sodni depozitni urad. Paziti na izžrebanje je varuhova skrb. Varuhi pa, posebno na kmetih tej nalogi niso vselej kos, tudi nimajo povsod pripomočkov, ki so potrebni za tako pažnjo. Pripetili so se slučajji, da je bil vrednostni papir, izžreban, katerega kupone je smel do svoje smrti prejemati kdo drugi kot lastnik. Ker nihče ni zapazil, da je bil papir izžreban, je upravičenec nadalje prejemal kupone in jih vnovčil ter je na ta način sčasoma porabil vso glavnico. Ko se je lastnik po smrti upravičenčevi oglasil in so mu izročili vrednostni papir, se je izkazalo, da je to samo lupina brez vrednosti.

Pravočasno vnovčenje doteklih kuponov, preskrba novih kuponov, pregledovanje seznamov izžrebanih papirjev, vnovčenje izžrebanih papirjev, pažnja na konverzije in amortizacije so le najnavadnejša opravila, toda ona nikakor niso vsa opravila, ki

jih zahteva pravilna bančna uprava vrednostnih papirjev. Res, da je dandanes mogoče, opravljati razun imenovanih tudi skoraj vsa druga bančna opravila po sodnih depozitnih uradih, toda le, če stranka od slučaja do slučaja to predlaga. Potem še le ukaže sodišče depozitnemu uradu, kaj naj stori. To pa stane stranko, kakor že omenjeno, precej časa in denarja in se zaradi tega prepogostem namenoma opušča. Marsikedo, posebno neuki varuhi pa na to pozabijo ali se sploh ne zavedajo, da bi bilo treba kaj vkreniti.

Za prizadete je bila zaraditega velika olajšava, ko se jim je dala možnost, izročiti vrednostne papirje namesto sodnemu depozitnemu uradu z istim pravnim učinkom (toraj kot sodna položba) bančnemu zavodu, ki prevzame vso skrb za pravilno bančno upravljanje. To se je zgodilo l. 1887., ko je dobila avstro-ogrška banka po členu 71. svojega pravilnika pravico sprejemati vrednostne papirje kot sodne depozite. Leta 1909. je dosegla to pravico tudi deželna banka kraljevine češke, pa le za sodišča v kraljevini Češki. Postopanje ureja za avstro-ogrsko banko ukaz z dne 21. junija 1893, drž. zak. št. 103 in njegovi dodatki, za deželno banko kraljevine Češke pa ukaz z dne 15. decembra 1909, drž. zak. št. 201. Gotovega denarja ni moči polagati pri teh dveh bankah kot sodni depozit. Pri upravljanju položenih vrednostnih papirjev pa se tu in tam nabere za položnika gotovina. Avstro-ogrška banka polaga gotovino, če presega 25 kron, za položnika v hranilnico. Ona sama ne obrestuje gotovine, kakor tega ne dela noben zavod, ki sam izdaja bankovce. Deželna banka kraljevine Češke pa plačuje obresti za take preostanke. Istotako ravna tretji zavod, ki sme sprejemati sodne depozite, namreč poštna hranilnica. Po § 10. zakona z dne 15. septembra 1909, drž. zak. št. 198, sme poštna hranilnica sprejeti za varovance vrednostne papirje vsake vrste v hrambo. Napačno je mnenje, da velja to le za državne papirje. Navedeni zakon rabi namenoma besedo »efekte«. Praksa je že razširila obseg pravic poštne hranilnice tudi v drugem oziru. Poštna hranilnica namreč ne sprejema zgolj depozitov, ki so lastnina varovancev, temveč tudi vrednostne papirje, ki se morajo dati v sodno hrambo iz drugih razlogov, kakor po § 229. o. d. z. Tako n. pr. notarske kavcije.

Ni treba obširneje razlagati, koliko da je položba vrednostnih papirjev pri poštni hranilnici ali pri večkrat imenovanih dveh bankah za vse udeležence ugodnejša kakor položba v sodnih depozitnih uradih. Varuh nima več nobene skrbi za pravilno in točno upravo in varovanec ne izgubi ničesar na obrestih. Razen tega pa se prihrani mnogo stroškov. Varuhu ni treba trošiti kolkov za predloge, ki bi jih sicer moral staviti sodišču, da ukaže depozitnemu uradu, naj stori to ali ono; ni mu treba hoditi k depozitnemu uradu po dospele kupone ter pisati in kolekovati za to pobotnic, ampak ob dospelosti mu pošlje banka ali poštna hranilnica znesek za vnovčene kupone na dom. Če so papirji položeni pri poštni hranilnici, dobi varuh ta znesek tudi brez stroškov za poštnino. Vočigled tem olajšavam ne zaležejo stroški za hrambo, ki znašajo pri bankah v nekaterih slučajih več kot bi znašala hranilna pristojbina v depozitnem uradu. Pri poštni hranilnici pa tudi ta pomislek ne velja, kajti za hrambo in oskrbovanje avstrijske kronske rente ne zaračuna poštna hranilnica ničesar in za druge državne papirje le nezatno provizijo. Vsled teh udobnosti se tudi vedno več vrednostnih papirjev polaga pri poštni hranilnici in to po vsej pravici: varuh, kateremu je mar blagor varovančev, naj predlaga sodišču, da ukaže prenesti varovančeve papirje iz sodnega depozitnega urada v poštno hranilnico!

Zanimiva je razlika med hrambo državnih depozitnih uradov in hrambo avstro-ogrške banke ali poštne hranilnice. Depozitni uradi hranijo papirje vsakega sklada záse v posebnih zavitkih in dajajo lastniku ali drugemu upravičencu svoječasnno ravno tiste papirje nazaj, ki so bili položeni. To velja tudi za papirje, ki niso izžrebni, dasiravno se zadnji čas številke takih papirjev več ne zapisujejo (ukaz z dne 9. julija 1913, drž. zak. št. 141.) Depozitni uradi hranijo zaupane jim vrednostne papirje »in specie« (§ 961. o. d. z.) Avstro-ogrška banka nikoli ni zapisovala številke tistih, pri nji vloženih papirjev, ki niso izžrebni, vzlic temu je v sodnih kakor v izvensodnih depozitih hranila vedno papirje vsakega sklada posebej ter ravno tiste dajala nazaj, ki so ji bili izročeni. Vsled tega se je nabralo veliko število obveznic. Na leto je bilo treba le od državnih rent odstriči okroglo 826.000 kuponov in delo je vedno naraščalo. Avstro-ogrška banka

se je končno odločila za to, da hrani papirje vseh skladov skupaj in se poslužuje tudi daljše olajšave, katere se že zdavnaj poslužujejo zasebne depozitne banke, da namreč zamenjava posamezne kose takih papirjev, ki niso izžrebni ter jih združuje v velike kose in jamči le za to, da se nahaja v njenih blagajnicah vedno toliko papirjev vsake vrste, kakor znašajo vsi depoziti vkup. V literaturi je mnenje splošno, da posamezni vložniki s em ne izgube svoje lastninske pravice, ampak da ostanejo lastniki svojega sorazmernega deleža vkupne mase. Oni torej niso zgolj upniki, ampak tožijo z lastninsko tožbo, kar je važno v slučaju konkurza. Banki nasproti ostaja vkupna masa tuja imovina in če si od nje kaj prilasti ali pridržuje, bi to bilo ravno tako izneverjenje, kakor če si prilasti »in specie« določeni tuji predmet. Banka pa sme delati s skupno maso še druge izpremembe, da le ostane nje znesek neizpremenjen. Po § 3. ukaza z dne 12. julija 1911, drž. zak. št. 139, sme avstro-ogrska banka pri nji hranjene avstrijske državne papirje zamenjati z drugimi ali pa jih izpremeniti v papirje, glaseče se na ime. Ko poneha hramba, pa mora nazaj dati papirje enake vrste in v enakem številu, kakor so bili položeni. Ravno to velja tudi za poštno hranilnico, ki jamči pri izročenih vrednostnih papirjih za vrsto; za število kosov, za nedotekle kupone in le glede izžrebnih papirjev tudi za številke.

Vložne knjižice hranilnic, ki so osnovane po dvornem dekretu z dne 26. septembra 1844, št. 832 zb. p. z., se nahajajo v zelo velikem številu med sodnimi depoziti. Po dvornem dekretu z dne 10. maja 1848, št. 1144 zb. p. z., je bilo dovoljeno za enega varovanca naložiti do 300 gld. v hranilnici, če ni bilo mogoče zneska plodonosno naložiti na drugi v § 230 o. d. z. omenjeni način. Cesarski patent z dne 9. avgusta 1854, drž. zak. št. 208, je zvišal znesek na 500 gld konv. vr. in po zakonu z dne 15. septembra 1909, drž. zak. št. 198, se sme za enega varovanca naložiti 3000 kron v hranilnici. Vložne knjižice varovancev se hranijo po § 229. o. d. z. kot »važne listine« v depozitnem uradu. Pri vsakem vlaganju daljših zneskov kakor tudi, če hoče n. p. varuh delni znesek dvigniti, je treba predloga in sodnega sklepa ter ukaza na depozitni urad, naj dvigne, oziroma vloži dotični znesek in potem zopet hrani vložno knjižico.

Še v osemdesetih letih preteklega stoletja je mnogo sodišč § 229 o. d. z. tako razlagalo, da niti niso dopuščala, da bi depozitni urad knjižico po pošti poslal hranilnici, ampak so v ta namen postavljali skrbnika, ki je prevzel knjižico pri depozitnem uradu, opravil pri hranilnici, kar je bilo treba, in potem zopet vložil knjižico v depozitnem uradu. Na ta način so tudi dvigali natekle obresti.

Da se vsaj to olajša, so bile uvedene l. 1882. obrestne knjižice. Vložna knjižica je ostala po predpisu § 229 o. d. z. v depozitnem uradu, varuhu ali skrbniku pa se je izročila obrestna knjižica, s katero je dvigal natekle obresti. Stranke se te olajšave niso rade posluževale. Marsikatera hranilnica pa sploh ni mogla izdajati obrestnih knjižic, ker je po svojih pravilih smela izplačevati obresti le, če je stranka predložila vložno knjižico. Poslovanje z vložnimi knjižicami je zaradi tega tudi nadalje prizadevalo strankam kakor sodiščem in depozitnim uradom mnogo truda in skrbi. V depozitnih uradih se je konečno nabralo toliko vložnih knjižic, da pri nekaterih uradih v blagajnicah niti ni bilo več dovolj prostora. Pri tem pa je treba pomisliti, da vrednost posameznih knjižic nikakor ni tako velika, da bi bil takšen napor opravičen. Najmanj polovica vseh številk depozitnega dnevnika se nanaša na opravke z vložnimi knjižicami. Od teh pa se glasi povprečno ena četrtnina na manj kot 50 kron, pri polovici znašajo vloge od 50 do 500 kron in le ena četrtnina jih presega vrednost 500 kron. Zato je bilo potrebno, iti preko mej, ki jih je stavila pretesna razlaga §-a 229 o. d. z., in z ukazom z dne 16. junija 1895, št. 13 ukaznika pravosodnega ministrstva se je uvedlo vinkulovanje vložnih knjižice. Hranilnice, ki imajo za to potrebno določilo v svojih pravilih, zaznamujejo v vložni knjižici, da se sme na njo izplačevati le s privolitvijo sodišča, in izroče na ta način vinkulovano knjižico varuhu ali skrbniku ali drugi, od sodišča določeni osebi. Depozitni urad nima nadalje s tako knjižico ničesar več opraviti.

Vinkulovanje in izročitev knjižice varuhu ali skrbniku pa se je obneslo le tam, kjer je hranilnica hranitelju knjižice lahko dostopna. Če ima varuh daleč k hranilnici, mu vinkulovanje nikakor ne olajša dela, kajti za vsak znesek, ki ga je sprejel za svojega varovanca ter ga misli naložiti na knjižico, mora

napraviti daljno pot k hranilnici. Nastale pa so še druge ovire. Če varuh večkrat izpreminja svoje bivališče, pa tudi če je le odpotoval ali se preselil v drug okraj, je bilo pogostoma težavno, dobiti od njega knjižico in če je bilo nujno potrebno za varovanja kaj dvigniti, so take težave zelo ovirale točno poslovanje. V zelo neprijetnem položaju pa je bil sodnik, ki je proti varuhovi volji dovolil dvigniti znesek iz hranilnice, če se je varuh obotavljal ter ni hotel predložiti knjižice v svrhu dviganja. Koliko časa je tu in tam poteklo, preden se je varuha prisililo! Marsikateri varuh se je tudi branil, prevzeti vinkulovano knjižico v svojo hrambo, češ, da ne mara imeti odgovornosti, da nima primerne shrambe i. t. d. Siliti pa se varuha ne more, naj prevzame varovančevo vinkulovano vložno knjižico v svojo hrambo.

Vsem tem težavam pa se izognemo, če obdrže hranilnice vložne knjižice, katere so po ukazu sodnikovem vinkulovale, v lastni hrambi. Pri mnogih hranilnicah je že dolgo časa v navadi, da puščajo stranke svoje vložne knjižice v hrambi hranilnice. Izseljenci, ki pošiljajo svoj zaslužek iz inozemstva v domače hranilnice, to radi store. Druge stranke puščajo knjižico v hrambi hranilnice, ker se boje, da bi jo izgubile, ali ker hočejo, da ostane tajno, koliko znaša njihova vloga. Iz te navade se je izcimila nova praksa, ki se vedno bolj širi in utegne kmalu popolnoma razbremeniti depozitne urade. Hranilnica daje sodišču in strankam, ki to žele, na razpolaganje položnice, ki se glase na njen račun pri poštohranilničnem uradu. S položnico vplačuje varuh, kar je izterjal za varovanca (obresti, najemnino, zakupnino itd.), hranilnica pripiše sprejeti znesek v svojih knjigah in v vinkulovani vložni knjižici varovančevi, ki jo ona hrani, ter obvešča sodišče in varuha, na koliko se glasi knjižica vsled doplačila. Če predlaga varuh sodišču, naj se mu kaj izplača iz varovančeve knjižice, obvešča sodišče hranilnico, ki pošlje varuhu v čerkovnem prometu poštne hranilnice od sodišča nakazani znesek ter tudi obvešča sodišče in varuha o stanju vloge. Varuh torej dobi denar brez stroškov in brez potov po pošti na svoj dom in vloga je vsled zaznamovanega vinkula ravno tako varna, kakor da bi bila knjižica v sodni hrambi. Ko postane varovanec svojepraven, naroči sodišče hranilnici, naj izbriše vinkulum in naj

izroči knjižico varovancu, kateremu jo hranilnica, če to želi, pošlje po pošti. Bivši varovanec jo dobi, ne da bi mu bilo treba dati pobotnico, ne plačati hranilno pristojbino, kakor v depozitnem uradu.

Na kratko rečeno je torej postopanje v tem slučaju sledeče: namesto, da bi varuh ali varovančev dolžnik itd. nesel denar v davčni in sodni depozitni urad ter ga tam vložil za varovanca, ga vplača pri svoji domači pošti na položnico za hranilnico. Hranilnica obrestuje vplačane zneske in če dovoli sodišče izplačilo, nakaže od sodišča imenovani osebi zahtevani znesek v čerkovnem prometu poštne hranilnice tako, da ga dobi na svoj dom. Ne za vlaganje ne za dviganje novcev torej nimajo stranke nobenih daljših potov kot k bližnji pošti in ne treba jim ne pisati, ne kolkovati nobenih pobotnic. Želel bi, da bi se ta priprosti način čim preje popolnoma vdomačil. Hranilnice, ki uvedejo to postopanje, store sodiščem in sodnim depozitnim uradom veliko uslugo, ob enem pa imajo od tega tudi same korist, ker si na ta način lahko pritegnejo sirotinski denar tudi iz sosednih ali celo oddaljenih okrajev, kjer ni hranilnic. Denar varovancev pa je za hranilnice stalna, mirna vloga, pri kateri se ni bati nepričakovane odpovedi in dviganja.

Vsa gotovina, ki so jo hranili sodni depozitni uradi, je znašala zadnja leta povprečno šest do sedem milijonov kron. Bila je torej pravzaprav neznamen del sodnih depozitov, katerih vrednost je presegala v tem času tu in tam eno milijardo. Sodišča pač skrbijo za to, da gotovina ne leži neplodna v depozitnih blagajnicah, ampak da se plodonosno naloži. Za denarje varovancev nalaga to skrb sodiščem zakon in sodnik, ki bi zamenjal to svojo nalogo, bi bil odgovoren za škodo. Tudi za gotovi denar, ki se polaga v sodno hrambo v izvršilnem postopanju, naroča § 77. izvrš. r. plodonosno nalaganje, če je to v dotičnem slučaju umestno. Skrb za to pa prepušča zakon v prvi vrsti udeleženi strankam. Po čl. XXIII. uvod. zakona k izvršilnemu redu niti sodnik niti država nista odgovorna za škodo, ki nastane, če takšnih novcev niso plodonosno naložili. V izvršilnem postopanju se vplačajo tu in tam zelo znatne vsote, za katerih obrestovanje se mora najhitreje skrbeti. Zavode, pri katerih se smejo taki novci nalagati, določuje po § 152. opr. reda predsednik

višjega deželnega sodišča. Hranilnice, pri katerih navadno nalagajo sodišča v izvršilnem postopanju vplačane zneske, se tu in tam pri velikih vsotah niso obnesle, ker so jih namreč izplačevale šele po daljšem odpovednem roku ali pa so si pri takojšnjem izplačilu odračunale precejšne eskontne zneske. Mnogo sodišč se je z avoljo tega s hranilnicami pogodilo in različne hranilnice obrestujejo v izvršilnem postopanju od sodišč vložene zneske od dneva vložitve do dneva izplačila in zahtevajo odpoved le pri zelo velikih zneskih in to navadno le za tri tedne. V čekovnem prometu poštna hranilnica se more pošiljati vsak znesek brez stroškov, sodišča si torej lahko za nalaganje v izvršilnem postopanju vplačanih zneskov izberejo tisto hranilnico, ki opravlja to pod najugodnejšimi pogoji, če je le dotična hranilnica po § 152 opr. r. od predsednika višjega deželnega sodišča ozname-njena. Ni treba drugega kakor da si sodišče preskrbi od dotične hranilnice za vplačevanje potrebne položnice, da jih potem daje na razpolaganje strankam, ki imajo kaj vplačati.

Za dalmatinska sodišča je določen Zemljiško-veresijski zavod kraljevine Dalmacije kot zavod, pri katerem smejo sodišča plodonosno nalagati v izvršilnem postopanju vložene novce. Za obveznosti tega zavoda jamči deželni zaklad kraljevine Dalmacije, denar je torej povsem varen. Postopanje pa je z uporabo čekovnega prometa poštna hranilnica uravnano na najpopolnejši način. Zavod sprejema denar na tekoči račun (kontokorent) in sicer za vsako maso posebej. Strankam je zajamčeno obrestovanje za ves čas — od dneva do dneva — in vlaga se ter izplačuje brez formalitet, brez pobotnic in brez stroškov, ker ni ne kolkov, ne poštnine, ne hranilne pristojbine. Depozitnim uradom v Dalmaciji pa je delo zelo olajšano, ker se v izvršilnem postopanju pri njih skoraj nič več ne vlaga.

Še dve vrsti sodnih depozitov moram na kratko omeniti: dragocenosti in važne listine. Za varovance določuje § 229. o. d. z., da se morajo dati njihovi biseri, druge dragoce-nosti, dolžna pisma in vse važne listine v sodno hrambo. Čudno je, kaj se vsled tega hrani tu in tam kot »dragocenost« ali kot »važna listina«. Stari uhani, polomljeni prstani, srebrne žličice, spominske kolajne itd., skratka predmeti, ki pogostoma niti ene krone niso vredni, se tu in tam polagajo v sodno hrambo. Za

važne listine se hranijo ponekod tudi izdatki prisojilnih listin, razdelilnih sklepov itd. Pri razlaganju § 229. o. d. z. bi bilo treba mnogo več natančnosti, kakor je sedaj v navadi. Take malo vredne stvari se prav lahko puste v rokah varuhovih ali pa pri materi varovancev, če ti niso že tako dorasli, da se smejo n. pr. žepne ure, prstani itd. izročiti njim samim. Hranitev takih predmetov prizadeva depozitnim uradom mnogo skrbi, ker jih morajo hraniti v posebnih zapečatenih zavojih. Če se hoče pri nadgledovanju dognati, da ne manjka nobena dragocenost, je treba te zavoje odpreti in potem vnovič zapečatiti, In vse to delo je pogostoma zaman, kajti če je predmet le malo vreden, ga varovanec, ko je postal svojepraven, niti noče dvigniti, ker bi za to imel pota in moral trošiti denar za kolke in za hranilno pristojbino; pusti ga rajše v depozitnem uradu, kjer so taki predmeti v blagajnici le na potu. Pri »važnih listinah« se to dogaja celo prav pogostoma. Za popolno modernizovanje depozitnega postopanja je torej tudi to nujno potrebno, da sodišča, preden sprejmejo take položbe, natanko presoјajo, ali gre zares za dragocenost ali za važno listino. Če ponujeni predmet ni take narave, naj ga ne sprejmejo v sodno hrambo.

Dragocenostim se prišteva tudi tuj (inozemski) denar. V okrajih, iz katerih se prebivalci zelo izseljujejo, se pogostoma pripeti, da pridejo v depozitni urad kot zapuščinski sklad različni inozemski novci. Ker niti sodišče niti depozitni urad nima dolžnosti, paziti na to, ali dotična inozemska država ni uvedla novega denarja ter preklicala stare novce ali bankovce, naj se taki inozemski denarji, če utegnejo dalje časa ležati v sodni hrambi, koj iz početka zamenjajo v domač denar, da se stranke obvarujejo občutne škode, ki bi jih utegnila zadeti, če pride položeni inozemski denar vsled preklica ob veljavo.

